

Mit hoz a költségvetés szegénynek, gyerekeknek?

FERGE ZSUZA
szociálpolitikus

Bort, bizáti, bekétség? Kicsit kevesebb szegénységet? Szavakban mindent. Csak a tényekkel van a baj. Magyarországon 2014 szeptemberében 7,6 millió 15 és 74 év közötti ember élt. Közülük (keretve): 200 ezer fő közmunkás – ha van jogosult felhívni, kaphat az 50-70 ezer Ft keresete mellé 23 ezer Ft segélyt; 380 ezer fő nyilvántartott álláskereső munkanélküliből 170 ezer kap maximum 45 ezer Ft (családi) segélyt, 210 ezer (!) pedig semmilyen, de semmilyen ellátásban nem részesül; 130 ezer fő „passzív” munkanélküli, aki feladta a reménytelen és drága munkakeresést, és szintén nem részesül semmilyen ellátásban; legkevesebb 150-200 ezer fő van még, akit kizárnak a munkanélküli-regisztrációból és a közmunkából, mert valamit vést, vagy végleg lemondott önmagáról, vagy mert pénzhiány, információhiány, fizikai-szellemi leépülés miatt képtelen a munkaügyi kirendeltségeken jelentkezni.

Ez csaknem egymillió ember. Csak adataikkal együtt legalább 2,5 millió. Ebből kb. 800 ezer 18 éven aluli gyerek. (2011-ben az alsó jövedelmi öbökben, a legszegényebb kétféle körben 685 ezer 18 éven aluli gyerek volt.) A 2,5 millió szegény legfőképpen negyede lehet cigány. A szegény gyerekek majd fele falun él. Szociális segélyben a kisebb részük részesülhetett.

Egy újabb, más adatokra építő közfoglalkoztatás-kutatás (MTA KTI) eléggé hasonló eredményre jut: „Magyarországon több mint egymillió a munkakereső, peremén lévő nők száma. Mintegy 3,5-4 millió azoknak a száma, akiknek a háztartásában van a munkakereső peremén lévő tag. Közülük azoknak különösen nehéz a helyzete, akiknek a háztartásában a munkakereső peremén lévőknél kívül nincs is más aktív tag; 6k közel másfél millióan vannak”. E csoportokban az átlagnál kétszer-ötször gyakrabban a jövedelmi szegénység, a lakás-szegénység, a rossz táplálkozás stb. A különböző munkanélküli-ellátások és segélyek nagyjából a felükert érik el, a másik felük ilyenben nem részesül. Ez a tanulmány megtalálható a parlament honlapján.

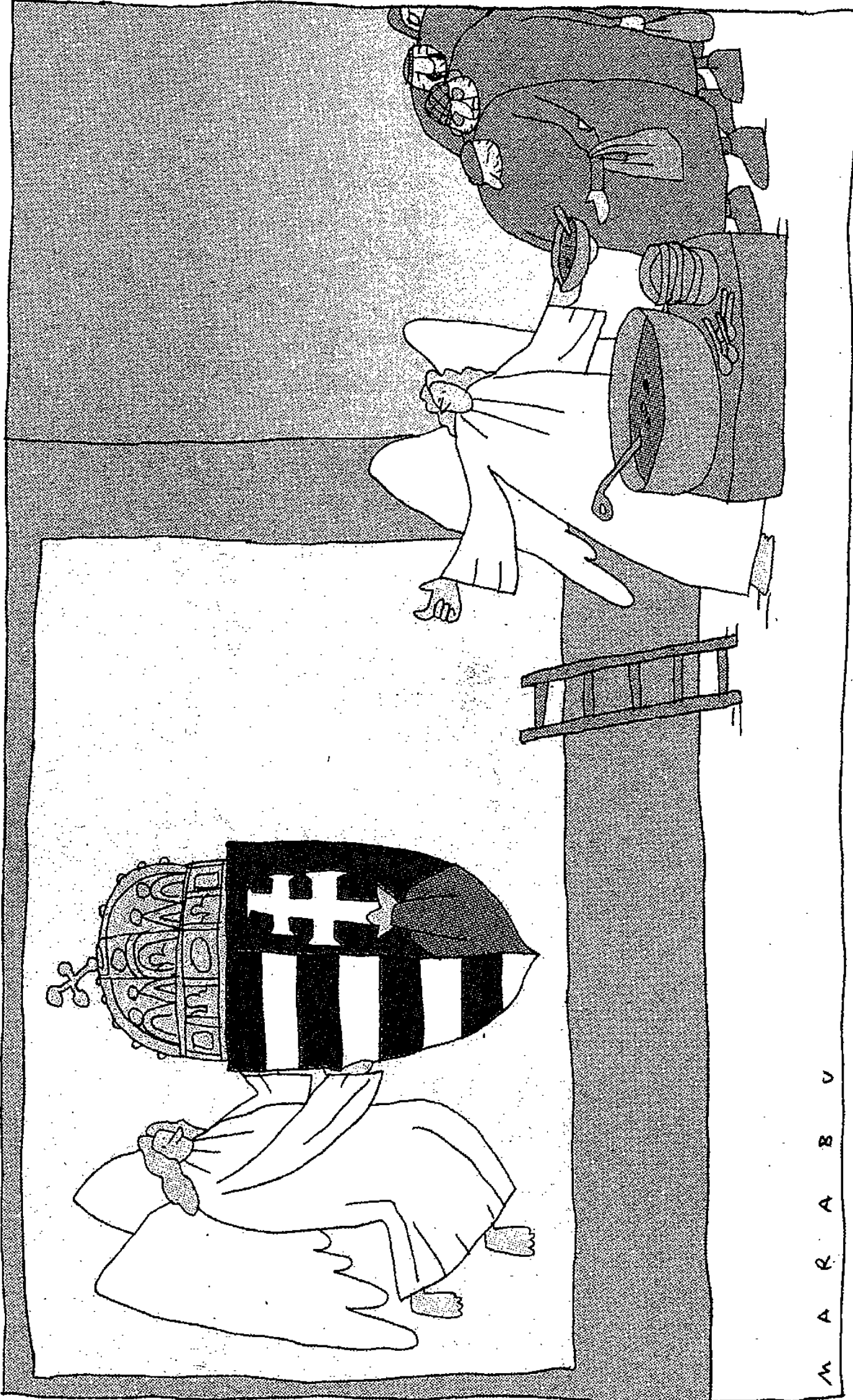
A kormány azt tervezi, hogy három év alatt az összes segélyt megszünteti. Az első lépést 2015-ben megteszik. Képtelenség ennek a hatását kiszámolni, de annyit bizvást állíthatunk, hogy 2018-ra e csoportok zömével, legkevesebb másfél millió emberrel, 400 ezer gyerekkel szemben olyan ársadalmi ítélet születik, hogy nincs ennyi szükség rájuk.

A gyerekek helyzetét és sorsát ezen úlmódon megpecsételi a közoktatás elforgatása, a 16 éves tankötelezettség korhatár, a rossz minőségű szakképzés, egyelőre ásztröndjűk nélküli, a 2 éves biintethetőség korhatár stb.

stb. E folyamat bizonyos elemei már megjelennek a költségvetésben.

A költségvetés ígéretei szépek. Mindenkinek tesz munkája és megélhetése. „A Kormány eddigi foglalkoztatási ösztönző intézkedései és a gazdaságpolitika meghozta a várt eredményt. Magyarországon jobban teljesít a foglalkoztatás”. Ezért ezt a politikát „folytatjuk”. „Segély helyett munkát –

zése után fél évvel az abban részt vevők alig több mint 10 százaléka dolgozik az elsődleges munkaerőpiacian, és 2011 óta ez az arány folyamatosan csökken”. A csökkenés a nyolc átlagosnál és kevesebbet végzőknél a legnagyobb. Még ha javulna is a ma romló trend, akkor is csak a közfoglalkoztatottak és törődtek juttatása vissza a versenyszféra.

ez a Kormány politikájának alapelve. A Kormány hosszú távú célja a teljes foglalkoztatottság elérése. Mindannyiunk érdeke, hogy 2018-ra senkinek se legyen szükség jövedelempótló támogatásra, mert lesz munkája, amelyből megélhet, sőt gyarapodhat is. A gyerekekre külön is jut figyelem: „minden erőnkkel segítjük a gyermekek családjait, hogy a gyermekek jól tudjanak megélni, továbbá „kiemelt szerepet kap a gyermekek jövendő köznevelési, majd foglalkoztatási lehetőségeinek szűkítésére alapokra helyezésére, az eltérő élethelyzetből, környezetből származó gyermekek esélyegyenlőségeinek megteremtésére”.

A szavak oleskók. A foglalkoztatás színté csak a közfoglalkoztatás miatt nőtt, és nő tovább 2015-ben több tízezerrel. Ami valóban javul, az a közmunka elfogadottsága, az ebbe való beletörődés – ezt kormányzati kutatás is igazolja. Az érintettek egyre inkább halat érdemlő privátégiumnak, kormányzati és önkormányzati képzésnek tekintik a közmunkát. Az ok egyeztetni a közmunkát. Az ok egyeztetni a közmunkát. Az ok egyeztetni a közmunkát.

A kormány „célja, hogy olyan programok induljanak, amelyek még inkább könnyítik a közfoglalkoztatásból a versenyszféra való belépést. Míg inkább? A fent idézett kutatás szerint: „A közfoglalkoztatás befelje-

törvény szerint az állam már nem köteles a szociális biztonság megvalósítására, csak „törekszik” rá. Ennek megfelelően a szociális biztonságot nyújtó intézmények közül kiharadt a társadalombiztosítás. Azóta meg is szűnt a nyugdíjbiztosítás – természetesen alakítható állami nyugdíjrendszert van helyette. A 2015. évi költségvetés újabb nagy lépést tesz a szociális

szociális biztonság megvalósítására, csak „törekszik” rá. Ennek megfelelően a szociális biztonságot nyújtó intézmények közül kiharadt a társadalombiztosítás. Azóta meg is szűnt a nyugdíjbiztosítás – természetesen alakítható állami nyugdíjrendszert van helyette. A 2015. évi költségvetés újabb nagy lépést tesz a szociális

gok megszüntetése felé: „A rászorulókat támogatásról szőlő-döntések közelebb kerülnek az érintettekhez. A segélyezésről az eddigiekhez képest sokkal nagyobb mértékben helyben, a településeken szülnéhet döntés” (196. oldal). Az önkormányzati segélyekről „az önkormányzatok saját hatáskörben dönthetnek, és ez a jelenleginél sokkal nagyobb mértékben az ökösegélytési feladatokhoz lesz”.

Az önkormányzati segély tartalmán megújul. Forradalman, mert akkor (az al-teljes foglalkoztatás évi-zedében) legfeljebb néhány ezer gyereket zárt ki a rendszer. Ma legalább 250 ezer zárta ki. Ezzel a családi pótlék mintegy 300 millió forinttal akár takarítható – és néhány százezer ember végső nyomorba dönthető.

A kormányzat kedvence a családi adó- és járulékekbevonás. A költségvetés tervezetében többször is olvashatjuk, hogy ennek „eredményeként 240 milliárd forint marad a családok zsebében”. Ez – a nagy hangulatok zsebében” – semmi újat nem jelent, vagyis éppen ampy, mint 2014-ben. Az év közben beégett ennel több év-re elhalasztódott. De ha bekövetkezne is a költségvetés kedvezményének 20-ról 40 ezer forintra emelése, a szegényekben ez semmit nem segítene. Csak azok tudják ezt felhasználni, akiknek legalább 120 ezer forint havi bérük, minimálbérések, közmunkások, munkanélküliek ebből a jóból is kimaradnak.

Osszegzés nincs. A kormányzat erkölyi felelőssége, hogy másfél-két millió embert immár nemcsak az út szélén hagy, hanem belöki őket az árokba, s még földet is szór rájuk.

épültek normatív jogosultságra. A 2015-ben megszüntetettek közül azonban a rendszeres szociális segélyt és a lakásfenntartási támogatást kötelező volt nyújtani, még ha egyre bonyolultabb és megálzóbb feltételekkel is. Ezek jogok voltak, s diszkrecionálisan (azaz önkényesen) nyújtható önkormányzati segélyvé váltak, amelyről „az önkormányzatok saját hatáskörben dönthetnek”, tehát nem köti őket semmilyen normatív szabály, attól is megtagadhatják, aki a rászorultságot a leggyerelműbben igazolni tudja.

A segélyeken kívüli családi ellátások közül kettőt érintek még. (A többi, olykor pozitív változás kis csoportokat érint csupán, vagy nem becsülhető a hatása.) A „családi pótlékok és gyermekeknek járó juttatások” változtatása egyelőre inkább kicsinyes, mint radikális, bár a radikális folytatás sincs kizárva. A tételek (első rendűn családi pótlék, egyes) 2008 óta, azaz immár hetedik éve nem változtak, értékesítésük eddig majdnem 25 százalékos. Erre tesz rá az állam egy lapáttal, amikor 2014-ről 2015-re 18 milliárdal csökkentti az eddigi 540 milliárdot. Nem tudni, hogy ezt mennyire indokolja a gyermekszám csökkenése, vagy hogy több családtól vonták meg a pótlékok iskolai hiányzás miatt, vagy mert 16 éves korában otthagyták/ta a gyerek az iskolát. A családi pótlék eddig valamilyen biztonsgágot jelentett. Most ez is változhat: az MTI november 4-én közölte azt a sajtótájékoztatót elhangzott hírt, hogy „a kormányzati képviselőcsoportok tanácskozásán az is felmerült, hogy valamilyen módon kössék munkavállaláshoz a családi pótlékok. A frakció annak megvizsgálására kéri a kormányt, hogy ez lehetséges-e”. Mint tudjuk, a rendszerváltás előtt lehelteség volt. Minthogy az ölelgezda állítólag maga a miniszterelnök nincs kizárva, hogy a 25 év nyugdíjba küldött intézkedés feltámad és forradalmian megújul. Forradalman, mert akkor (az al-teljes foglalkoztatás évi-zedében) legfeljebb néhány ezer gyereket zárt ki a rendszer. Ma legalább 250 ezer zárta ki. Ezzel a családi pótlék mintegy 300 millió forinttal akár takarítható – és néhány százezer ember végső nyomorba dönthető.

A kormányzat kedvence a családi adó- és járulékekbevonás. A költségvetés tervezetében többször is olvashatjuk, hogy ennek „eredményeként 240 milliárd forint marad a családok zsebében”. Ez – a nagy hangulatok zsebében” – semmi újat nem jelent, vagyis éppen ampy, mint 2014-ben. Az év közben beégett ennel több év-re elhalasztódott. De ha bekövetkezne is a költségvetés kedvezményének 20-ról 40 ezer forintra emelése, a szegényekben ez semmit nem segítene. Csak azok tudják ezt felhasználni, akiknek legalább 120 ezer forint havi bérük, minimálbérések, közmunkások, munkanélküliek ebből a jóból is kimaradnak.

Osszegzés nincs. A kormányzat erkölyi felelőssége, hogy másfél-két millió embert immár nemcsak az út szélén hagy, hanem belöki őket az árokba, s még földet is szór rájuk.